

Sygn. akt II CSK 672/19

POSTANOWIENIE

Dnia 29 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa "A." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w D.
przeciwko Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa w W.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 29 maja 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 25 września 2019 r., sygn. akt I AGa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2) zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 7.500
(siedem tysięcy pięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 września 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powódki „A.” sp. z o.o. w D. od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 26 lutego 2018 r. oddalającego powództwo o zobowiązanie pozwanego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w W. do złożenia oświadczenia następującej treści: „Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa w W. sprzedaje na rzecz A. sp. z o.o. w D., własność nieruchomości rolnych położonych w gminie M., obejmujących działki nr (...) obręb. T. o pow. 3,6361 ha i (...) obręb T. o pow. 172,2979, dla których Sąd Rejonowy Wydział Ksiąg Wieczystych w G. prowadzi księgę wieczystą (...), za łączną cenę

3.166.812 zł". U podstaw rozstrzygnięcia legło stwierdzenie, że powódce, jako dzierżawcy nieruchomości objętej sporem nie przysługuje na podstawie art. 4 ust. 7 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r., nr 233, poz. 1382, dalej jako „ustawa z dnia 16 września 2011 r.”) roszczenie o zawarcie umowy sprzedaży.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powódkę. Wnosząc o przyjęcie jej do rozpoznania wskazała, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, które wymaga odpowiedzi na pytanie: „czy przepisy regulujące stosunki cywilne pomiędzy państwem, a podmiotami wchodzącymi w stosunki cywilne z państwem w zakresie *dominium* powinny być wykładane w oparciu o wykładnię literalną czy też w pierwszej kolejności winno się stosować wykładnię celowościową i funkcjonalną, jako bardziej oddające cel ustawy oraz pozwalających zachować zasadę racjonalności ustawodawcy i jego uczciwości w relacjach cywilnych”. Skarżąca podniosła również potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecznictwie tj. art. 4 ust. 7 ustawy z dnia 16 września 2011 r. w zw. z art. 29 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2020 r., poz. 396, dalej jako „u.g.n.s.p.”), oraz potrzebę ustalenia czy przepisy te tworzą po stronie podmiotów, które wyraziły zgodę na wyłączenie z zakresu umów dzierżawy 30 % dzierżawionych gruntów jakiegokolwiek uprawnienia o charakterze podmiotowym, w szczególności prawo do nabycia nieruchomości, czy też nakładają na dzierżawców jedynie dodatkowe obowiązki, pod rygorem utraty uprawnień, które już im przysługiwały”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącej, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy

przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącą obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Oparcie z kolei wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyrażnie wskazane przez skarżącą rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Nie istnieje przy tym potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. m.in. niepublikowane postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, z dnia 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14, z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, i z dnia 12 grudnia 2008r., II PK 220/08).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie spełnia tych wymagań.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego aktualne pozostaje stanowisko, że dzierżawcy, który na podstawie art. 4 ust. 7 ustawy z dnia 16 września 2011 r. złożył oświadczenie o skorzystaniu z uprawnienia do zakupu dzierżawionej nieruchomości rolnej Skarbu Państwa z zastosowaniem prawa pierwszeństwa przewidzianego w art. 29 u.g.n.s.p. nie przysługuje roszczenie o zawarcie umowy sprzedaży.

Sąd Najwyższy przyjął, że wykładnia językowa i systemowa art. 4 ust. 7 ustawy z dnia 16 września 2011 r., z uwzględnieniem niedopuszczalności rozszerzającej wykładni ograniczeń prawa własności, pozwala na wyciągnięcie wniosku, że nie stanowi on dla dzierżawcy źródła roszczenia o zawarcie umowy sprzedaży, którego realizacji mógłby dochodzić na drodze postępowania sądowego, tylko wprowadza pierwszeństwo nabycia nieruchomości, jeżeli zostanie przeznaczona do zbycia. Dzierżawca nie może zatem doprowadzić do przymusowego zawarcia umowy przenoszącej własność dzierżawionych nieruchomości rolnych także w sytuacji, gdy zostaną spełnione przesłanki powstania uprawnienia przewidziane w tym przepisie, włącznie z dokonaniem zawiadomień o przeznaczeniu do sprzedaży i wysokości potencjalnej ceny (por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2017 r., III CZP 45/17, OSNC 2018 nr. 5, poz. 48 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2019 r., II CSK 700/17, niepubl.).

Instytucja pierwszeństwa, regulowana różnymi aktami prawnymi, jest przy tym w orzecznictwie jednolicie interpretowana jako szczególny przywilej polegający na wyprzedzeniu innych osób ubiegających się o tę samą rzecz, równoznaczny z zakazem rozporządzania przez określony podmiot własną rzeczą (prawem) w sposób naruszający to pierwszeństwo, a nie z nakazem jej zbycia na rzecz podmiotu, któremu ono przysługuje (por. m.in. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 1992 r., III CZP 62/92, OSNC 1992, nr 12, poz. 214, z dnia 21 grudnia 2006 r., III CZP 121/06, OSNC 2006, nr 12, poz. 10, i z dnia 7 października 2008 r., III CZP 95/08, OSNC 2009, nr 9, poz. 121).

Lakoniczne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie dostarcza argumentów pozwalających na przyjęcie, że wystąpiły okoliczności

uzasadniające zmianę tego poglądu, ograniczając się do przytoczenia własnej argumentacji prawnej w opozycji do stanowiska Sądu drugiej instancji. Skarżąca nie wykazała również rozbieżności w orzecznictwie sądów dotyczących wykładni art. 4 ust. 7 ustawy z dnia 16 września 2011 r. Stanowisko Sądu Najwyższego jest bowiem w tym przedmiocie jednolite, a rozbieżność w orzecznictwie sądów powszechnych została usunięta uchwałą Sądu Najwyższego wydaną w sprawie III CZP 45/17.

Również zasady wykładni przepisów prawa zostały szeroko omówione w piśmiennictwie i judykaturze Sądu Najwyższego, a wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie dostarcza argumentów przemawiających za celowością kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie (por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2004 r., III CZP 37/04, OSNC 2005, nr 3, poz. 42). Ponadto konstrukcja wniosku sprowadza się w istocie do zakwestionowania wykładni prawa dokonanej przez Sąd Najwyższy w sprawach III CZP 45/17 oraz II CSK 700/17.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015, poz. 1800 ze zm.).

aj